

Prof. dr. Izet Mašić

Akademija medicinskih nauka BiH, Sarajevo

ZNAČAJ FORMIRANJA AKADEMIJE MEDICINSKIH NAUKA BOSNE I HERCEGOVINE

U **MEDICINSKOM RJEČNIKU** ([WWW MEDICINSKIRJECNIK.COM](http://www.medicinskirjecnik.com)) termin Akademija medicinskih nauka ima opis pojma: vanuniverzitetska naučna ustanova za medicinska istraživanja. Zvanično postoji u nizu zemalja poput: Francuske, SAD, Švajcarske, Rusije itd. Ove institucije u našem okruženju formirane su u sklopu Sabora ljekara/liječnika u Hrvatskoj, Srbiji, Sloveniji itd.

Najstarija medicinska akademija na našim prostorima je Akademija medicinskih znanosti Hrvatske, formirana u Zagrebu 1961. godine u krilu Hrvatskog liječničkog zbora, kao Komisija odbora Hrvatskog liječničkog zbora. Godine 1971. preimenovana je u Medicinsku akademiju zbora (MAZ) a 1983. godine se odvaja od Hrvatskog liječničkog zbora i prerasta u Akademiju medicinskih znanosti Hrvatske (AMZH). Skupštinu kao vrhovno upravno tijelo Akademije čine svi njeni članovi. Skupštinu bira svoje nove članove, članove Senata, članove Glavnog odbora, članove Nadzornog odbora, a na godišnjim skupštinama unapređuje dosadašnje

članove. Trenutno je predsjednik Akademije medicinskih znanosti Hrvatske akademik Željko Reiner, direktor Kliničkog bolničkog centra u Zagrebu, istovremeno i počasni član Akademije medicinskih nauka Bosne i Hercegovine (2,3).

AMZH je “znanstvena organizacija medicinske struke, osnovana s ciljem promicanja medicinske znanosti, a aktivnosti joj uključuju podržavanje znanstvenih projekata i istraživanje te edukaciju”. Članstvo je dobrovoljno ali i ograničeno. Članom se može postati dugogodišnjim znanstvenim radom i priznanjem za osobna ostvarenja. Prema zadnjim podacima s Website-a, AMZH trenutačno ima 430 članova i djeluje kroz Senat i Kolegije. Senat je najviše savjetodavno i saradničko tijelo Glavnog odbora. Kolegiji su radna tijela Akademije za glavna znanstvena područja medicine, a ima ih 8 i to: Kolegij internističkih znanosti, Kolegij kirurških znanosti, Kolegij temeljnih medicinskih znanosti, Kolegij psihijatrijske znanosti, Kolegij javnog zdravstva, Kolegij stomatoloških znanosti,

Slijeva nadesno akademici: Mirko Grujić, Osman Sinanović, Marko Bukša, Izet Mašić, Vjekoslav Gerc, Zoran Hadžiahmetović, Šukrija Zvizdić i Abdulah Kučukalić

Kolegij veterinarske medicine i Kolegij farmaceutskih znanosti. U okviru kolegijima postoje i odbori za ciljanu specijalnu problematiku.

Članom Akademije mogu postati liječnici i drugi djelatnici na području medicine i zdravstvene zaštite koji su značajno unaprijedili medicinsku struku i znanost. Članovi Akademije mogu biti redoviti, suradni, dopisni i počasni. Oni se biraju na Izornoj skupštini Akademije na temelju natječaja u izbornom postupku prema znanstvenim kriterijima. Prijedlog kandidata za člana Akademije podnose medicinske i srodne znanstvene ustanove, zdravstveni fakulteti, medicinska društva učlanjena u Hrvatski liječnički zbor, Senat i Kolegiji Akademije, te znanstveni medicinski djelatnik uz pismenu potporu od pet redovitih članova Akademije. Temeljni uvjet za izbor člana u članstvo Akademije jesu doktorat znanosti i dokazi o znanstvenoj aktivnosti, a stupnjevanje članstva ovisi o opsegu djelatnosti kandidata i njezinu odrazu na medicinske znanosti u Hrvatskoj i inozemstvu. Dok se kategorije suradnog i re-

dovnog članstva odnose na državljane Republike Hrvatske, dopisni i počasni članovi mogu biti i strani državljani, koji su svojim radom doprinijeli unapređenju medicine i zdravstvene zaštite u Hrvatskoj. Naročito zaslužnim članovima za dugogodišnji rad i izvanredna znanstvena dostignuća Akademija dodjeljuje počasni naslov laureata na posebnoj svečanosti—Dies Academicus. Akademija dodjeljuje 2 godišnje nagrade za najvrednije znanstvene radove, a jedna od tih nagrada se dodjeljuje mladom znanstveniku do 35. godine života. U ostvarivanju svojih zadataka Akademija priređuje znanstvene kongrese, simpozije, sastanke i kraće postdiplomske tečajeve bilo samostalno, bilo u suradnji s drugim srodnim organizacijama u zemlji i inozemstvu. Zajedno sa svojim članovima izdala je do sada preko 150 knjiga s područja medicine.

Akademija izdaje sljedeću periodiku: "Ljetopis" (godišnji izvještaji o radu Akademije), zatim "Acta Medica Croatica" (časopis na hrvatskom jeziku), "Socijalna psihijatrija" (časopis), "Croatian Medical Journal" (novi časopis, indeksiran u CC-

Current Contents) "Rezistencija bakterija na antibiotike u RH-godišnje izvješće" (službeno izdanje). AMZH je izdala i jednu posebnu publikaciju povodom 45. godišnjice postojanja.

Akademija medicinskih nauka Srpskog lekarskog društva osnovana je 15. 12. 1976. godine na 90. redovnoj Skupštini Srpskog lekarskog društva (SLD). Bilo je potrebno da protekne stotinu godina od osnivanja Srpskog lekarskog društva (1872.) pa da se ideja o osnivanju Medicinske akademije pretoči u konkretnu organizaciju koja će na najbolji i najefikasniji način odraziti dostignuti položaj medicinske nauke i naučne misli u Srbiji. Najvažniji zadaci Akademije medicinskih nauka SLD su: da podstiče razvoj naučnog rada fundamentalnih i primijenjenih istraživanja u svim područjima medicine i time doprinosi razvoju medicinske misli i unapređenju zdravlja naroda, da utiče na podizanje društvenog ugleda i značaja naučnog rada koji su od bitnog interesa za unapređenje zdravstvenog stanja stanovništva i organizacije zdravstvene službe u Srbiji, a posebno preventivnih mjera, te da proučava probleme nastave i obrazovanja medicinskih kadrova svih profila. Akademija medicinskih nauka SLD okuplja najpoznatije naučnike i istraživače iz raznorodnih medicinskih naučnih i stručnih oblasti. U njenom sastavu je 150 redovnih, 65 vanrednih i 68 počasnih članova, a među njima i 49 iz inostranstva. Izbor novih članova Akademije vrši se svake druge godine. Sadašnji predsjednik Akademije medicinskih nauka Srpskog lekarskog društva je akademik Pavle Milenković, istovremeno i počasni član Akademije medicinskih nauka Bosne i Hercegovine (2,3).

Tematski definisani naučni skupovi kao i pristupna predavanja novoizabranih članova su osnovni i najznačajniji dio aktivnosti Akademije medicinskih nauka Srbije. Akademija je izdala monografiju o njenom tridesetogodišnjem razvoju: "30. godina Akademije medicinskih nauka

Srpskog lekarskog društva". Također ima bogato razvijenu izdavačku djelatnost.

Kako smo gore naveli, među najznačajnijim aktivnostima navedenih Akademija, kod svake se u prvi plan stavljaju naučne i istraživačke aktivnosti, koje se realiziraju putem naučno-istraživačkih projekata. Također, gotovo svaka Akademija izdaje posebne naučne publikacije, redovno ili periodično, a većina njih ima jedan ili više naučnih časopisa koji se publiciraju kao zvanična naučna glasila tih akademija.

Prošlogodišnji boravak uvaženog akademika Asima Kurjaka u Sarajevu u svojstvu pozvanog predavača na 22. Evropskom kongresa Medicinske informatike (Sarajevo, 30. 08. – 02. 09. 2009. godine, predsjednik Kongresa je bio autor ovog članka), te njegova bogata iskustva koja je iznio na ovom skupu, potakli su me da revitaliziram aktivnosti, ranije formiranog, Inicijativnog odbora za formiranje Akademije medicinskih nauka Bosne i Hercegovine (AMNBiH). Tako je otvoren proces formiranja AMNBiH. Nakon svestranih priprema i izvršenih konsultacija, 20. 10. 2009. godine, na Medicinskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu održana je Osnivačka skupština Akademije, usvojen Statut, Pravilnik o izboru radnih tijela Akademije i Pravilnik o izboru članova u AMNuBiH, te imenovano 17 prvih akademika: 12 redovnih, tri dopisna i dva počasna akademika. Na Osnivačkoj skupštini AMNBiH usvojili smo, dakle, spomenuta tri osnivačka akta, potpisali pristupnice i priložili odgovarajuća dokumenta, neophodna za registraciju, u skladu sa zakonskim propisima koja se traže od strane Ministarstva pravosuđa BiH (2,3).

Pokretanje inicijative za osnivanje AMNBiH, održavanje Osnivačke skupštine, izbor radnih tijela AMNBiH i verifikacija prvih petnaest članova AMNBiH po prilično strogim kriterijima (naučnik s odbranjenim doktoratom, najmanje u zvanju vanrednog profesora Fakulteta i prvi autor

u najmanje deset radova, objavljenih u indeksiranim časopisima koji se citiraju u bazama CURRENT CONTENTS, MEDLINE I EMBASE) je krupan povijesni čin za medicinsku nauku Bosne i Hercegovine. Istina, u ovome kasnimo za susjednim zemljama preko trideset godina (za Hrvatskom 48, za Srbijom 33 godine). Mnogi će se upitati da li je osnivanje ove Akademije u bilo kakvoj koliziji sa postojanjem sadašnjeg Medicinskih odjeljenja Akademije nauka Bosne i Hercegovine. Jasno poručujem NE. Naprotiv, ukoliko budemo dobro saradivali, zajednički možemo doprinijeti još boljem razvoju i prosperitetu biomedicinskih nauka u Bosni i Hercegovini. I druge medicinske akademije ili akademije medicinskih nauka, odnosno znanosti postoje u susjednim zemljama, iako i u tim zemljama postoje državne akademije nauka i umjetnosti, kao što je to naša Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine (ANUBiH).

Akademija medicinskih nauka Bosne i Hercegovine usvojila je program i strateške ciljeve razvoja, koji su slični razvojnim ciljevima medicinskih akademija u susjednim zemljama.

Prva od naših odluka je bila da časopise *Medicinski arhiv* i *Acta Informatica Medica* proglasimo službenim glasilima novoformirane AMNBiH (vidi: www.amn.ba). Od ove godine, navedena dva časopisa u svom impressumu imaju oznaku da su to časopisi AMNuBiH.. Glavni odbor AMNBiH je istovremeno i Redakcijski odbor časopisa *Medicinski arhiv*. Nadamo se da će ovakav izbor i koncept budućeg uređivanja časopisa podići njegov naučni i stručni nivo, te odluka da se *Medicinski arhiv* publicira isključivo na engleskom jeziku pomoći ideji da se on što prije uključi i u druge prestižne biomedicinske baze podataka, osim ove tri u kojima je sada: MEDLINE, EBSCO INDEX COPERNICUS.

Medicinski arhiv je postao naučno glasilo Akademije medicinskih nauka Bosne i Hercegovine. Još od ratnih dana tragamo

za adekvatnim rješenjem da se službeno glasilo nekadašnjeg Sabora ljekara Bosne i Hercegovine, renomirani međunarodni naučni časopis – *Medicinski arhiv* (kojeg je pokrenuo osnivač Akademije nauka i umjetnosti, ugledni akademik Vladimir Čavka i bio njegov urednik od 1947. do 1956. godine), nakon prestanka egzistiranja Sabora ljekara BiH, dodijeli adekvatnoj naučnoj instituciji, koja može dosljedno gajiti tradiciju “naukovanja” kroz stranice ovog časopisa.

Smjenjivali su se redakcijski odbori, a Medicinski arhiv, od svog “pada” tokom 1991., 1992. godine, nadljudskim naporima grupe entuzijasta revitaliziran je, te mu je produženo članstvo u jednoj od najrenomiranijih biomedicinskih baza podataka – MEDLINE. Od tada do danas objavljeno je preko 1.000 naučnih članaka, stručnih članaka, revijalnih članaka, prikaza slučajeva, aktuelnosti, in memoriam-a, prikaza naučnih i stručnih skupova, itd. Bilo je raznih ideja: da se časopis ugasi; da časopis postane vlasništvo neke od kantonalnih liječničkih komora; da časopis postane vlasništvo buduće Federalne liječničke komore; da časopis sačeka osnivanje nekog budućeg novog Sabora ljekara/liječnika Bosne i Hercegovine. Najzad, zadnjih godina sazrijevala je ideja da se oformi Akademija medicinskih nauka/znanosti Bosne i Hercegovine i da časopis Medicinski arhiv postane službeno glasilo ove Akademije, kao što je to slučaj u većini zemalja Jugoistočne Evrope, Evrope, pa i svijeta. Drugi indeksirani biomedicinski časopis je *Acta Informatica Medica*, odavno prepoznatljiv u međunarodnim naučnim krugovima, jedan je od priznatijih časopisa iz oblasti zdravstvene, medicinske i biomedicinske informatike u Svijetu.

Dana, 28. 12. 2009. godine u Velikoj sali Rektorata Univerziteta u Sarajevu održana je Svečana akademija povodom osnivanja Akademije medicinskih nauka u Bosni i Hercegovini (AMNuBiH). Tom prilikom

akademik Asim Kurjak, bivši predsjednik Akademije medicinskih znanosti Hrvatske i član nekoliko drugih akademija u Evropi i Svijetu, održao je prigodno predavanje o temi "Društvo temeljeno na znanju – kako u njega ući iz bosanskohercegovačkih aktuelnih prilika". Ovom skupu prisustvovalo je više od 150 uglednih gostiju iz zemlje i inozemstva, među kojima i 14 promoviranih akademika Akademije medicinskih nauka u Bosni i Hercegovini i to – **redovni članovi:** Izet Mašić, Mirko Grujić, Osman Sinanović, Zoran Hadžiahmetović, Vjekoslav Gerc, Marko Bukša, Abdulah Kučukalić, Mehmed Gribajčević, Šukrija Zvizdić, Muharem Zildžić i Izet Hozo, te **dopisni članovi:** Asim Kurjak, Benjamin Đulbegović i Jacob Bergsland. Pozdravna pisma uputili su akademik Benjamin Đulbegović iz USA, akademik Željko Reiner, sadašnji predsjednik Akademije medicinskih znanosti Hrvatske i akademik Pavle Milenković sadašnji predsjednik Akademije medicinskih nauka Srbije, koje smo proglasili **počasnim članovima** AMNuBiH. Pored promocije prvih akademika, na ovom skupu akademik Mirko Grujić promovirao je svečani broj časopisa *Medicinski arhiv*, koji je postao oficijelni časopis AMNuBiH.

Akademija je osnovana s ciljem da se promovira i unapređuje bosanskohercegovačka medicinska nauka u zemlji i inozemstvu putem naučnoistraživačkih projekata, organiziranjem naučnih i stručnih skupova, izdavanjem naučnih i stručnih publikacija, te organiziranjem predavanja

domaćih i inozemnih stručnjaka o aktuelnim medicinskim temama u Sarajevu ili putem tele-predavanja. AMNuBiH će, također, saradivati sa sličnim institucijama u zemlji i inozemstvu, posebno sa Medicinskim odjeljenjem ANU BiH i akademijama medicinskih nauka/znanosti Hrvatske i Srbije, čiji predsjednici su počasni članovi AMNuBiH.

Osnivanje AMNuBiH je povijesni čin za medicinsku nauku u Bosni i Hercegovini i šire i jedna od svjetlijih stranica bosanskohercegovačke naučne povijesti. Ono se odigralo u šezdesetoj godini postojanja Univerziteta u Sarajevu. Nažalost, 48 godina nakon osnivanja iste institucije u Hrvatskoj i 33 godine nakon osnivanja iste institucije u Srbiji.

Detaljnije informacije o Akademiji mogu se pogledati na web stranici: www.amn.ba.

Literatura

1. Masic I. Development of Academies of Medical Sciences in Former Yugoslavia and Establishment of the Academy of Medical Sciences in Bosnia and Herzegovina. *Mat Soc Med*, 2009; 21(4): 237-8.
2. Masic I. Medical Archives is the Official Journal of the Academy of Medical Sciences of Bosnia and Herzegovina. *Med Arh*, 2009; 63(6): 308-311.
3. Masic I. Academy of Medical Sciences of Bosnia and Herzegovina Established. *Med Arh*, 2009; 63(6): 356-7.